

مقایسه پورتفولیو و لاگ بوک (نسخه به روز شده)

تهیه و تنظیم: دکتر حسین کریمی مونقی - مسئول

دفتر توسعه آموزش دانشکده

حورا اشرفی فرد - دانشجوی دکترای آموزش پزشکی

مقدمه:

دو اصطلاح پورتفولیو (portfolio) و لاگ بوک (log book) در حوزه آموزش علوم پزشکی کاربرد وسیعی پیدا کرده است. ولی تفاوت و تشابه و کاربرد هریک از آنها هنوز مورد سوال است. در این پمفلت با مرور منابع مرتبط سعی شده است که شفاف سازی لازم در این مورد انجام شود.

پورتفولیو:

پورتفولیو در کتب و الفاظ فارسی، کارپوشه و مجموعه عملکرد نیز ترجمه شده است (کریمی مونقی، ۱۳۹۲). پورتفولیو مجموعه‌ای طرح‌ریزی شده و هدفمند از مدارک و شواهدی است که چگونگی پیشرفت دانشجو و گام‌های لازم برای رسیدن به آن را شامل می‌شود. پورتفولیو مجموعه‌ای از کارهایی است که توسط دانشجو انجام شده‌است و نمایانگر دستیابی او به سطح از پیش تعیین شده‌ای از توانایی و شایستگی است (دیویس و همکاران، ۲۰۰۱). به‌طور شاخص یک پورتفولیو شامل مدارک و مستندات نوشته‌شده می‌باشد، اما می‌توان فیلم ویدئویی، نوار صدای ضبط‌شده، عکس و سایر انواع اطلاعات را در آن قرار داد. سنجش دانشجو با استفاده از پورتفولیو یک روش تقویت یادگیری دانشجومحور است (کریمی مونقی،

۱۳۹۲). پورتفولیو ابزار چندمنظوره است که نه فقط برای ارزیابی، بلکه برای تحریک یادگیری مبتنی بر تجربه وارد آموزش پزشکی شده‌است. در یک پورتفولیو تمام شواهد از یک مهارت خاص جمع‌آوری می‌شوند تا ارزیابی درستی در مورد کسب آن مهارت صورت گیرد. در کنار کارایی پورتفولیو در ارزیابی، در یادگیری هم می‌توان از آن به‌خوبی استفاده کرد (چالیس، ۱۹۹۹). پورتفولیو بر استقلال فرد در کشف مفهوم فردی از تجربه یادگیری تأکید دارد. توانایی خطر، نترسیدن و جرأت پذیرش اشتباه را به فراگیران داده و به این ترتیب فراگیران را در فرآیند آموزش سهیم می‌سازد و موجب اعتماد به نفس آنان می‌شود تا جایی که ارزشیابی را نوعی آموزش تلقی کنند (اسدی حویزیان و همکاران، ۱۳۹۳). پورتفولیو یک زمینه ایده‌آل برای ارزیابی توانایی بازناندیشی به‌عنوان یک مؤلفه اصلی توسعه حرفه‌ای فراهم می‌کند (دیوید و همکاران، ۲۰۰۱)

محتوای پورتفولیو: اندیشیدن درباره‌ی اینکه چه چیزی یاد گرفته‌شده، بخش مهمی از یک پورتفولیو است. پورتفولیو بازتابی از رخدادهای و فرایندهای کلیدی در زندگی حرفه‌ای فرد است. از پورتفولیو می‌توان هم برای ارزیابی و هم برای یادگیری (با توجه به بازناندیشی‌ای که در جریان تدوین آن صورت می‌گیرد) استفاده کرد (کریمی مونقی، ۱۳۹۲).

مراحل ارزشیابی به‌وسیله کارپوشه:

- (۱) دانشجو کلیه شواهد یادگیری را جمع‌آوری می‌کند.
- (۲) در این مرحله بازناندیشی و اینکه چه چیزی دانشجو یاد گرفته و چه چیزی لازم است در آینده یاد بگیرد، مشخص می‌شود.
- (۳) شواهد مورد ارزشیابی قرار می‌گیرند.
- (۴) دانشجو کارپوشه را در حضور منتور معرفی کرده و از آن دفاع می‌کند.
- (۵) تصمیم نهایی براساس محتویات کارپوشه گرفته می‌شود (کجوری و همکاران، ۱۳۸۸).

در پورتفولیو دانشجو هر قسمت از کار خود را که بخواهد بر اساس اهمیت قرار می‌دهد. معمولاً انتخاب بهترین کار توسط دانشجو و گزارش آن است (کریمی مونقی، ۱۳۹۲). کارپوشه درحقیقت ارتباط مستقیمی با یادگیری خودمحور دارد (کجوری و همکاران، ۱۳۸۸). کیفیت ارزیابی پورتفولیو بستگی به سرمایه‌گذاری در تفسیر و بحث درمورد داده‌های کیفی دارد (ون‌تارتویک، درینسن، ۲۰۰۹).

لاگ‌بوک:

لاگ‌بوک که نام‌های مختلف دیگری از جمله آموزش‌نامه، کارنامه گزارش روزانه و مهارت‌نامه برای آن ذکر شده‌است یک وسیله‌ی ثبت دانشجومحور است. که در آن مهارت‌ها و توانایی‌هایی که دانشجو باید

کسب کند، در یک دفترچه نوشته شده و در اختیار دانشجو قرار می‌گیرد (محمدی و همکاران، ۱۳۸۹). لاک بوک در واقع یک وقایع نگار است (کریمی موفقی، ۱۳۹۲). دانشجو نوع پروسجر اجرا شده، تاریخ، نام بیمار و غیره را تکمیل می‌کند. تکمیل صلاحیت بالینی دانشجو برای اجرای رویه‌ها جزو مسئولیت‌های سوپروایزر یا ناظر است. ناظر یک عضو هیات علمی یا پزشک واجد صلاحیت است. ارزشیابی توانایی شناختی و تکنیکی دانشجو، پرکردن لاک بوک و نتیجه‌گیری درباره‌ی اینکه آیا نیاز به ارتقا مهارت وجود دارد یا نه، توسط ناظر انجام می‌شود. در این روش اهداف آموزشی از پیش تعیین شده و دانشجویان در فرصت‌های آموزشی یکسانی قرار می‌گیرند. لاک بوک کمک می‌کند دانشجو را به سمت موارد مهم متمرکز کنیم (محمدی و همکاران، ۱۳۸۹). این کتابچه نشان می‌دهد که دانشجو کدامیک از وظایف و هر کدام را چندبار انجام داده است. ضمن اینکه دامنه‌ی فعالیت‌های دانشجو را هم نشان می‌دهد (کریمی موفقی، ۱۳۹۲).

شباهت‌ها و تفاوت‌های پورتفولیو و لاک بوک:

❖ لاک بوک و همچنین پورت فولیو به ایجاد عملکرد بازخوردی و تفکر خلاق در دانشجو و استاد کمک می‌کنند (محمدی و همکاران، ۱۳۸۹).

❖ در واقع لاک بوک می‌تواند بخشی از مجموعه عملکرد یا پورتفولیو باشد (چالیس، ۱۹۹۹) که شامل سوابق پروسیجرهای عملی انجام شده است (دیوید و همکاران، ۲۰۰۱).

❖ پورتفولیو ابزار **انعطاف‌پذیری** برای جمع‌آوری شواهد دال بر موفقیت در صلاحیت طی دوره زمانی فراهم می‌آورد (چالیس، ۱۹۹۹). لاک بوک‌ها ابزارهای **ساختاریافته‌ای** برای مستند نمودن این است که فعالیت یادگیری رخ داده است یا خیر (اسچاتپلز، ۲۰۱۶)؟

❖ لاک بوک تنها مجموعه‌ای از شواهد یادگیری را فراهم می‌کند درحالی‌که پورتفولیو علاوه بر جمع‌آوری شواهدی برای یادگیری، بازاندیشی بر شواهد و یادگیری را هم شامل می‌شود (کجوری و همکاران، ۱۳۸۸).

❖ پورتفولیوها وسیله‌ای انعطاف‌پذیر و چندوجهی برای جمع‌آوری شواهدی از میزان دستیابی به شایستگی‌های موردنظر در طول زمان فراهم می‌کنند ولی لاک بوک‌ها صرفاً جهت ثبت فعالیت‌های یادگیری به کار می‌روند (جویباری، ۱۳۸۷). ذکر تعداد موارد انجام شده در لاک بوک لزوماً به معنای دستیابی به مهارت لازم در آن مورد خاص نمی‌تواند باشد (کریمی موفقی، ۱۳۹۲).

❖ برای به کارگیری لاک بوک به سوپروایزر نیاز است ولی به کارگیری پورتفولیو نیازمند متور است چرا که سوپروایزر برای اطلاع سریع از الزامات و شکاف‌های بالقوه یادگیری دانشجویان، بسته به مدت دوره، لاک بوک را مرور می‌کند درحالی‌که متور وقت و منابع بیشتری برای ارزیابی پیشرفت یادگیری و استفاده از ابزارهای مختلف یادگیری به کار می‌گیرد (اسچاتپلز، ۲۰۱۶).

❖ برخلاف پورتفولیو که بر مستندسازی و بازاندیشی دانشجویان روی فعالیت‌های یادگیری تاکید دارد، لاک بوک اهداف یادگیری روشنی دارد (اسچاتپلز، ۲۰۱۶).

❖ لاک بوک تنها جهت ارزیابی‌های تکوینی به کار می‌رود درحالی‌که پورتفولیو هم کاربرد تکوینی و هم تراکمی دارد (جلیلی و همکاران، ۱۳۹۶).

منابع:

۱. اسدی حویزیان، شهلا؛ شریعتی، عبدالعلی؛ حقیقی، شایسته؛ لطیفی، سیدمحمود؛ شینی جابری، پریسا. بررسی تأثیر آموزش و ارزشیابی بالینی به روش پورت فولیو بر میزان رضایتمندی دانشجویان پرستاری: یک مطالعه کارآزمایی بالینی، مجله بالینی پرستاری و مامایی، دوره ۴، شماره ۳ پاییز ۱۳۹۳.
۲. جلیلی، محمد؛ خباز مافی نژاد، محبوبه؛ گندم کار، رقیه؛ مرتاض هجری، سارا. اصول و روش‌های ارزیابی فراگیران در علوم پزشکی. تهران، فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران: ۱۳۹۶.
۳. جویباری، لیلا (۱۳۸۷). پورت فولیو و لاک بوک. <http://jouybari.blogfa.com/post/1443>
۴. کجوری، جواد؛ دهقانی، محمدرضا؛ امینی، میترا؛ بذرافکن، لیلا؛ صابر، محبوبه؛ پیله ور، علی؛ گرمی، شیوا. نکاتی مهم در آموزش پزشکی. چاپ اول. انتشارات ایرسا: ۱۳۸۸.
۵. کریمی موفقی، حسین. راهنمای کاربردی برای ارزیابی دانشجویان علوم پزشکی. چاپ دوم. انتشارات دانشگاه علوم پزشکی مشهد: ۱۳۹۲.
۶. محمدی، اشرف؛ خاقانی زاده، مرتضی؛ عبادی، عباس؛ محمدی، افسانه؛ امیری، فاطمه؛ رئیسی فر، افسانه. آموزش نامه: روش ارزیابی آموزش و استراتژی بازخوردی در پرستاری. دومانه علمی- پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی. ۱۳۸۹؛ ۳ (۱): ۴۵-۴۱
7. Challis, M., (1999). AMEE Medical Education Guide No. 11 (revised): Portfolio-based learning and assessment in medical education. *Medical teacher*, 21(4), pp.370-386.
8. Davis MH, Friedman Ben David M, Harden RM, Howie P, Ker J, McGhee C, Pippard MJ. & Snadden D. (2001). Portfolio assessment in medical students' final examinations. *Medical Teacher* 23: 357-366.
9. David, M. F. B., Davis, M. H., Harden, R. M., Howie, P. W., Ker, J., & Pippard, M. J. (2001). AMEE Medical Education Guide No. 24: Portfolios as a method of student assessment. *Medical Teacher*, 23(6), 535-551.
10. Schüttpeitz-Brauns, K., Narciss, E., Schneyinck, C., Böhme, K., Brüstle, P., Mau-Holzmann, U., ... & Obertacke, U. (2016). Twelve tips for successfully implementing logbooks in clinical training. *Medical teacher*, 38(6), 564-569.
11. Van Tartwijk, J., & Driessen, E. W. (2009). Portfolios for assessment and learning: AMEE Guide no. 45. *Medical teacher*, 31(9), 790-801.

Web: http://www.mums.ac.ir/nurse/fa/EDO_main

mail: nms.edo@mums.ac.ir